

IN HONOREM

In honorem Iskra Iveljić 13

In honorem Nenad Močanin 25

Članci i rasprave / Papers and studies

TEA FUMIĆ

Kult Jupitra Heliopolskog u Sisciji

The cult of Jupiter Heliopolitanus in Siscia 43

IVAN MATIJEVIĆ

Životni suputnici rimskih vojnika na salonitanskim nadgrobnim natpisima iz doba principata

Life companions of Roman soldiers mentioned on the funerary inscriptions from Salona during the time of the Principate 61

HRVOJE GRAČANIN

Bellum Batonianum i *Bellum Liudewiticum*

Bellum Batonianum and *Bellum Liudewiticum* 117

MARKO MARINA

Ἄρπεις kao društveni fenomen: analiza antičkog termina hereza u kontekstu suvremenih socioloških studija

Ἄρπεις as a social phenomenon: the emergence of the Christian notion of “heresy” 135

MARKO MEDVED

Augustinci pustinjaci riječkog sv. Jeronima u 15. stoljeću

The Augustinian Abbey of St. Jerome in Rijeka in the 15th century 159

IVAN BAČMAGA I MARINO BADURINA

National ideology and Croatian-Serbian relations in the works of Josip Ljubić

Nacionalna ideologija i hrvatsko-srpski odnosi u radovima Josipa Ljubića 177

NIKOLA TOMAŠEGOVIĆ

Prema intelektualnoj historiji hrvatskog modernističkog pokreta na prijelomu 19. i 20. stoljeća: stanje istraživanja i istraživački problemi

Towards an intellectual history of the Croatian Modernist movement at the turn of the 20th century: state of research and research problems 217

— Sadržaj / Contents —

FEDERICO TENCA MONTINI

THE BURNING BORDER. A comparative study of the problem of Trieste and other territorial issues of Italy after the defeat in the Second World War
GORUĆA GRANICA. Komparativna studija tršćanskog pitanja i drugih teritorijalnih problema s kojima se Italija suočila nakon poraza u Drugome svjetskom ratu..... 233

IGOR KUSIN

Hebrew headstone inscriptions at Zagreb's Mirogoj cemetery
Židovski nadgrobni natpisi na zagrebačkom groblju Mirogoj..... 255

Posebna tema / Special topic

EMIL HERŠAK I NENAD VIDAKOVIĆ

Euroazijske povijesne teme i “putovi svile”
Евразийские исторические темы и “Шелковый путь” 279

Građa / Primary Sources

MARTA JURKOVIĆ, PETAR HEGEDIĆ, NIKOLA OSTOJIĆ, FILIP ŠIMUNJAK

Popis isplata vojsci na Hrvatskoj i Slavonskoj krajini u listopadu i studenom 1556. godine, prema dva registra: Prilog istraživanju rane faze vojnokrajniške povijesti
The October-November 1556 military frontier payrolls: A contribution to the study of early military frontier history..... 345

IN MEMORIAM

In memoriam Franjo Šanjek..... 379
In memoriam Franjo Emanuel Hoško..... 385
In memoriam Mario Strecha 391

Ocjene i prikazi / Critiques and reviews

EGIPAT I KLASIČNI SVIJET

Beyond the Nile: Egypt and the Classical World (ur. Jeffrey Spier, Timoty Potts, Sara E. Cole), katalog izložbe održane od 27. ožujka do 9. rujna 2018. u J. Paul Getty Museum, Los Angeles: Getty Publications, 2018., 344 str..... 399

BATONSKI RAT

Jason R. Abdale, The Great Illyrian Revolt, Yorkshire – Philadelphia: Pen & Sword, 2019., 265 str. 402

**SPOMENICI I NATPISI ORIJENTALNIH RELIGIJA NA HRVATSKOME
POVIJESNOM PROSTORU**

Petar Selem, Inga Vilogorac Brčić, ROMIC II., Religionum Orientalium monumenta et inscriptiones ex Croatia II, Znakovi i riječi. Signa et litterae, vol. VI, Zagreb: FF press, 2018., 204. str. 404

**LEGENDE KRŠĆANSKIH MUČENIKA KAO IZVOR ZA POVIJEST
KASNORIMSKOG ZAPADNOG ILIRIKA**

Vesna Lalošević, Cum esset persecutio: Dioklecijanovo doba na području između Akvileje i Dunavskog limesa u mučeničkim legendama, Biblioteka znanstvenih djela 188, Split: Književni krug, 2018., 452 str. 407

BALKANSKI RATOVI U KASNOJ ANTICI

Alexander Sarantis, Justinian's Balkan Wars. Campaigning, Diplomacy and Development in Illyricum, Thrace and the Northern World A.D. 527-65 [ARCA Classical and Medieval Texts, Papers and Monographs 53], Prenton: Francis Cairns, 2016., XXVIII + 500 str. 411

**THREE RECENT BOOKS ON VENICE AND THE ADRIATIC IN THE
EARLY MIDDLE AGES**

Sauro Gelichi and Stefano Gaspari (eds.), Venice and its Neighbours From the 8th to 11th Century. Through Renovation and Continuity, Leiden: Brill 2018, 189 pp; Stefano Gaspari and Sauro Gelichi (eds.), The Age of Affirmation. Venice, the Adriatic and the Hinterland Between the 9th and 10th Centuries, Turnhout: Brepols 2017, 400 pp; Sauro Gelichi and Claudio Negrèlli (eds.), Adriatico altomedievale (VI-XI secolo). Scambi, porti, produzioni, Venice: Ca' Foscari 2017, 390 pp. 414

SPLITSKO KOMUNALNO DRUŠTVO U SREDNJEM VIJEKU

Tonija Andrić, Život u srednjovjekovnom Splitu, Svakodnevica obrtnika u 14. i 15. stoljeću, Zagreb-Split: Hrvatski institut za povijest, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu, 2018, 329 str. 425

POVIJEST BUZETSKOGA PODNEBLJA

Slaven Bertoša, Fragmenti buzetske prošlosti u srednjem i novom vijeku, Srednja Europa – Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Državni arhiv u Pazinu – Grad Buzet, Zagreb – Pula – Buzet – Pazin 2018, 464 str. 427

**OBRTNICI I TRGOVCI NA JADRANU OD SREDNJEGA VIJEKA DO
20. STOLJEĆA**

Artisani et mercatores...: o obrtnicima i trgovcima na Jadranskom prostoru (ur. Marija Mogorović Crljenko, Elena Uljančić), Poreč: Zavičajni muzej Poreštine – Museo del territorio parentino, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, 2019, 261 str. 433

KRUNA SV. STJEPANA, KRUNIDBENE CEREMONIJE UGARSKIH VLADARA I DOPRINOS MAĐARSKE HISTORIOGRAFIJE HRVATSKOJ HERALDICI I VEKSILOLOGIJI

Géza Pálffy, Die Krönungsfahnen in der Esterházy Schatzkammer auf Burg Forchtenstein. Die Geschichte der Krönungsfahnen der Länder der Stephanskronen vom Spätmittelalter bis Anfang des 20. Jahrhunderts, (Mitteilungen aus der Sammlung Privatstiftung Esterhazy, Jahrgang 2018, Band 10), Esterhazy Privatstiftung. Eisenstadt, 2018, 226 str. 437

FAUST VRANČIĆ – „METAFORA RENESANSE“

Marijana Borić, Zrinka Blažević, Bojan Marotti (ur.), Faust Vrančić i njegovo doba. Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa održanoga u povodu 400. obljetnice objavljivanja Novih strojeva Fausta Vrančića. Vodice – Šibenik, 22-23. rujna 2015., Prvić Luka: Memorijalni centar „Faust Vrančić“, 2018, 261. str. 443

POLITIČKI I DIPLOMATSKI ODNOSI IZMEĐU DUBROVNIKA I RIMA U 16. I 17. STOLJEĆU

Nikša Varezić, Dosta je reći u Rimu da bi se reklo čitavom svijetu. Dubrovačka Republika i Sveta Stolica tijekom 16. i 17. stoljeća, Zagreb – Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2018, 392 str. 447

DJELO ZA „KAJKAVOLJUPCE I KAJKAVOZNALCE

“Bojana Schubert, U suton kajkavskoga književnog jezika – Povijesosociolingvistička analiza jezika Ivana Krizmanića, Srednja Europa, Zagreb 2016, 264 str. 451

ZAPADNOKRČKA MIKROHISTORIJA ILI KAKO SADAŠNJOST, CRPEĆI NADAHNUĆE IZ PROŠLOSTI, DAJE NADU U BOLJU BUDUĆNOST

Tomislav Galović, O Dubašnici i njezinim ljudima. Prinosi za povijest dubašljanskoga kraja na otoku Krku, knj. II., Rijeka – Krk – Malinska – Novi Vinodolski: Povijesno društvo otoka Krka, Krk – Općina Malinska – Dubašnica, Naklada Kvarner [Krčki zbornik, sv. 73, Posebno izdanje Povijesnog društva otoka Krka, sv. 64], 2019. 465

MULTICENTRIČNA STUDIJA O GLOBALNOJ POVIJESTI

Peter Frankopan, Putovi svile. Nova povijest svijeta, Zagreb: MATE d. o. o, 2019, 625 str. 468

BOROVSKI ŠTRAJKOVI: SINDIKALNA BORBA I RADNIČKI OTPOR

Sven Cvek, Snježana Ivčić, Jasna Račić, Borovo u štrajku: rad u tranziciji 1987-1991, Zagreb: Baza za radničku inicijativu i demokratizaciju, 2019, 225 str. 473

— Sadržaj / Contents —

Historijski zbornik, god. LXXI, br. 1 i 2, Zagreb: Društvo za hrvatsku povjesnicu, 2018, 528 str. 476

Skupovi i konferencije

NAPULJSKO KRALJEVSTVO I HRVATSKE ZEMLJE U KASNOME SREDNJEM VIJEKU

Colloquia mediaevalia Croatica V: napuljski obzori hrvatskoga kasnog srednjovjekovlja, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 21. veljače 2019. 483

POVIJEST EMOCIJA NA JADRANU

Emotio, affectus, sensus...: o osjećajima u povijesti na jadranskom prostoru, Međunarodni znanstveni skup 9. Istarski povijesni biennale, Poreč, 23-25. svibnja 2019. 485

NOVA ISTRAŽIVANJA FEUDALNIH GRADOVA, DVORACA I UTVRDA

Međunarodna znanstvena burgološka konferencija Castrum Bene 16, Castle and Economy (Kutina – Sisak, 21-25. 5. 2019) 488

Terenska nastava

TOUNJ – OGULIN – SENJ – NOVI VINODOLSKI

Terenska nastava studenata povijesti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, organizirana u okviru kolegija Pomoćne povijesne znanosti, Kultura putovanja u Hrvatskoj između dva svjetska rata te Povijest Habsburške Monarhije u 19. stoljeću, 7. 12. 2019. 495

BIBLIOGRAFIJA KNJIGA POVIJESNE TEMATIKE OBJAVLJENIH U REPUBLICI HRVATSKOJ 2018-2019. GODINE BIBLIOGRAPHY OF HISTORY TOPIC BOOKS PUBLISHED IN THE REPUBLIC OF CROATIA IN 2018-2019

Priredio /prepared by Vedran Muić 501

Upute autorima i suradnicima Radova Zavoda za hrvatsku povijest 521

Author and Contributor Guidelines 525

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

51

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2019.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 51, broj 2

Izdavač / Publisher
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher
Vesna Vlahović Štetić

Glavni urednik / Editor-in-Chief
Inga Vilogorac Brčić

Izvršni urednik / Executive Editor
Kornelija Jurin Starčević

Uredništvo / Editorial Board
Jasmina Osterman (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac (moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council
Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz), Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

*Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /
Executive Editor for Publications Exchange*
Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant
Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by

Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout

Marko Maraković

Lektura / Language editors

Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)

Edward Bosnar (engleski / English)

Tisak / Printed by

Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Naklada / Issued

200 primjeraka / 200 copies

Ilustracija na naslovnici

Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*